

ravamo (takoj ko bo to mogoče) uporabiti tudi tehnična vizualna sredstva.

Muzejska postavitve naj bi v svoji predmetni naravnosti vizualizirala, oz. plastično ilustrirala obravnavano okolje. Da bi to lahko dosegli, smo uporabili različna sredstva in vsakemu od njih namenili posebno vlogo. S tem, ko smo jih hkrati uporabili, smo želeli, da bi obiskovalci zaznali prostorsko perspektivo:

— **Muzejski predmet** je v postavitvi nosilec osnovne informacije, ki le ponazarja ambiente. Rekonstrukcija zato ni potrebna, ker je nosilno vlogo prevzel človek oz. njegov odnos do okolja.

— **Risba** je v prostor postavljena kot mentalna risba, ki je ujeta v trenutek življenja. Z risbo je zajeto okolje, v katerem poteka življenje, torej od postavitve drobnih predmetov do prostorskih razsežnosti.

— **Fotografija**. S fotografijo doživljamo prostor in njegove prebivalce v značilnih vsakdanjih situacijah. Vse od življenjskih mejnikov, prek dela in počitka do geografskih, socialnih in historičnih zaporedij.

— **Pisava**. Pisani besedi smo dali poseben pomen, ne le kot estetski vrednosti pri oblikovanju razstave, temveč smo jo vključili v sheme, ki nam pomagajo, da se lažje orientiramo po prostorih, obenem pa označuje tudi pomen vsakega od njih. Torej kaligrafija živi kot samostojen medij, ki obiskovalca tako kakor risba povezuje z vsebino posameznih ambientov.

V postavitvi smo s hkratno uporabo več medijev videli možnost, da s pomočjo etnologije lahko doživimo odnos do okolja. Z industrijskim razvojem so nastale spremembe v skupnosti — pretrgale so se namreč vezi med človekom in naravo — kar naše generacije občutijo kot problem sodobnega načina življenja. Na mentalni in doživljajski ravni spremljamo te vezi od predmetov, prek postopkov obdelave do samih elementov narave.

Uvodni prostor namenjamo predstavitvi Istre in njenih prebivalcev. S frizom panoramskih posnetkov Istro geografsko prikazujemo. Mozaik iz življenja pa predstavljata dva različna pogleda, ponazarjena s fotografijami in risbami.

Meščansko in kmečko kuhinjo obvladuje kamnito ognjišče kot središče doma (primerjalno — kmečka in meščanska kuhinja). Uporabnim predmetom, izdelanim iz kamna, se priključijo še predmeti iz drugih materialov, ki so služili kot nujen inventar v kuhinji, postavljeni kot življenjsko okolje. To je zgled, kako več elementov obvladuje en prostor — življenjsko okolje.

V naslednjem prostoru — pri predstavitvi kamna — pa en sam element ponazarja, kako je vgrajen v kulturo. Predstavljamo ga v treh stopnjah:

— kamen pri oblikovanju krajine kulturna terasa, pot, naselje, zajetje vode, znamenje),

— kamen pri gradnji (vodnjak, trg in ulica, stavba, stopnišče in dvorišče, okno in vrata, krasilni elementi),

— kamniti uporabni predmeti (delovni pripomočki, kamen pri stiskalnicah in mlinih, žrmlje in možnar, kamnita posoda in korito).

V tem prostoru smo uporabili vse štiri medije.

V pokriti lopi, ki je del dvorišča, smo predstavili kolarstvo, ki ga bomo dopolnili še s kovaštvom, ko bo raziskava zaključena.

Zgornje prostore smo namenili predstavitvi tekstilnega oblikovanja. Pri procesu pridobivanja niti smo združili rastlinske in živalske surovine in kot končni izdelek nit, ki jo s postopkom predenja in mikanja predstavljamo v zadnji fazi — tkanju. (Industrijske statve ob muzealiji so pedagoški pripomoček).

V končni fazi so razstavljeni oblačila, prikazana v kronološkem zaporedju od srede 19. stoletja do obdobja pred drugo svetovno vojno. Z mikavnejšimi detajli oblačil smo oblikovali ambiente, ki z drobnimi modnimi dodatki — ti so pripadali meščanski noši — dopolnjujejo razstavni prostor. Del prostora smo namenili otroškimi oblačilom.

Koncepcija razstave zajema torej vaško in mestno kulturo — slog življenja v Slovenski Istri. Upoštevali smo historično, socialno in starostno delitev (ponazorjeno s fotografskimi nizi, risbami in grafikoni), obenem pa smo si tudi prizadevali, da bi obiskovalci razstavni prostor doživeli v kontekstu časa in prostora.

Želimo tudi, da bi zbirka postala poseben medij, ne le ponazoritve življenja v Istri, pač pa tudi odgovor na vprašanje našega časa.

Razstavo so pripravili: Zvona Ciglič, Pokrajinski muzej Koper, dr. Marija Makarovič, Slovenski etnografski muzej Ljubljana (tekstil), Marko Pogachnik, akademski kipar (oblikovanje prostora, risbe) Dušan Podgornik, akademski slikar (kaligrafija, fotografije)

ZVONA CIGLIČ

DISLOCIRANA ETNOLOŠKA ZBIRKA V TONINI HIŠI V RAVNU

Pomorski muzej „Sergej Mašera“ iz Pirana je 14. 10. 1983 odprl dislocirano etnološko zbirko v kmečki hiši v Ravnu. Stavbo, ki v obnovljeni obliki ohranja značilnosti istrskega ruralnega stavbarstva, je prenovil Medobčinski zavod za spomeniško varstvo iz Pirana, postavitve posamičnih zbirk pa je delo omenjenega muzeja.

Hiša se imenuje po zadnji lastnici. Leta 1982 je bila zaključena prva faza predstavitve zbirk. Rekonstrukcija oljarne-torkle v pritličnih prostorih ki so tudi nekdanji služili poljedelskim, sadjarskim in vinogradniškimi dejavnostim, prikazuje način pridobivanja olivnega olja v vaseh Slovenske Istre pred vpeljavo modernih tehnoloških postopkov. Lesena in kamnita konstrukcija (mlin za mletje oliv in stiskalnica) ponazarjata delovni postopek v oljarni, ki je bil vezan na zimski letni čas. Slikovno gradivo iz današnjih oljarn dopolnjuje zbirko v smislu primerjalnega prikaza

modernih tehnoloških postopkov pri pridelavi olja. Silhueta konja iz žice (avtor akad. kipar Marko Pogačnik) ponazarja vlogo domače živali pri delu v oljarni in hkrati razbremenjuje togost rekonstrukcijskih zahtev v prostoru.

Oljarni sledi v nadstropnih prostorih predstavitev istrske kmečke kuhinje in sobe. Ne gre zgolj za prikaz bivanjskih razmer na prehodu stoletij in v prvih desetletjih tega stoletja, temveč za prikaz temeljnih snovnih dobrin notranje opreme, ki so vplivale na način življenja stanujočih in hkrati odražale njihov socialni izvir. Izhajali smo iz dejstva, da je prikaz bivanjske kulture širok pojem, ki ga je težko prikazati statično, vezano na določen čas. Posamični kosi notranje opreme navezujejo kontinuiteto obstoja na različna časovna obdobja, medtem spreminjajo svojo namembnost in se (nekateri) še danes ne izključujejo iz živega dogajanja.

Silhuete v papirju (istega avtorja) kažejo na namembnost posamičnih kosov notranje opreme in na njeno časovno spreminjanje.

Dislocirano etnološko zbirko v Ravnu bomo v naslednjih letih dopolnjevali z novimi eksponati (v času priprav nam niso bili na voljo). V teku so priprave za izdajo kataloga o zbirki, leta 1984 pa bomo dokončno uredili okolico stavbe. V nekdanjem gospodarskem posloplju bomo uredili depo za oljarstvo.

Muzejska zbirka je nastajala v sodelovanju delavcev muzeja, Pokrajinskega muzeja iz Kopra in Slovenskega etnografskega muzeja. Risbe in silhuete so delo akad. kiparja Marka Pogačnika. Fotografsko gradivo sta izdelala akad. slikar Dušan Podgornik in Žare Veselič. Sodelovali so tudi vaščani, ki so nam z nasveti ali možnostjo odkupa predmetov omogočili postavitev zbirke.

Stalno zbirko bomo skušali aktivno vključiti v vaško dogajanje in jo predstaviti širši javnosti. Ne smemo prezreti njenega pedagoškega pomena za vzgojo in izobraževanje in seveda njene vloge v popestritvi obalne turistične ponudbe. O problemih, nakazanih v zadnjih vrsticah, pa bo potrebno vsekakor spregovoriti in napisati kaj več.

ZORA ŽAGAR

KNJIŽNA POROČILA IN OCENE

POMISLEK OB KONGRESNEM ZBORNIKU

(ZBORNİK 1. kongresa jugoslovanskih etnologov in folkloristov. Rogaška Slatina, 5.—9. 10. 1983. Ljubljana, Slovensko etnološko društvo 1983. knjiga 395 str., 2. knjiga 396—812 str. /Knjižnica Glasnika SED 10/1, 2)

Septembra 1983 je kot deseti dvojni zvezek Knjižnice Glasnika SED izšel zbornik prvega skupnega kongresa jugoslovanskih etnologov in folkloristov. V zborniku so zbrani prispevki udeležencev kongresa v Rogaški Slatini po razpisanih plenarnih (1. zvezek, 42 referatov) in sekcijских temah (2. zvezek, 62 referatov). Pripravljenci kongresa so upoštevali posebno priložnost (prvo skupno srečanje etnologov in folkloristov v skoraj štiridesetletnem povojnem delu) in tradicijo dosedanjih ločenih kongresov (29 folklorističnih in 17 etnoloških) predlagali naslednje plenarne in sekcijske teme:

I. plenarna tema „Predstavitev Kozjanskega“. Predstavitev kraja je na vseh kongresih stalna tema, posvečena kraju in okolju, kjer poteka kongres. Nanjo se nanašajo trije prispevki (o duhovni kulturi na Kozjanskem, o stavbni dediščini in o splošnih potezah sprememb v načinu življenja). Objavljeni prispevki naj bi ob ogledu terena (strokovna ekskurzija udeležencev) spodbudili razpravo o varovanju kulturne dediščine in načrtovanju razvoja Kozjanskega kot obrobne in zapostavljene področja;

II. plenarna tema „Težnje v povojni jugoslovanski etnologiji in folkloristiki“ je bila zamišljena kot središčna kongresna tema. Republiški etnološki in folkloristični referati (dva za vsako republiko) bi morali biti kritična analiza dosedanjega strokovnega dela, kjer bi se pokazale značilnosti in dosežki obeh ved v povojnem času. Objavljenih je 14 referatov in prispevek gostje kongresa Margarite S. Kašube o delu sovjetskih znanstvenikov pri etnološkem preučevanju narodov Jugoslavije;

III. plenarna tema „Po sledeh najstarejše kulturne dediščine“ je predstavljena v 27 raznovrstnih prispevkih, ki obravnavajo starejše vire, gradivo in pojave o kulturni kontinuiteti na jugoslovanskem ozemlju.

Drugi zvezek zapolnjujejo referati sekcije o vprašanih uporabnosti etnologije in folkloristike v sodobni jugoslovanski družbi (15 referatov), sekcije o etnološkem in folklorističnem preučevanju mest (6 referatov), ustnem slovstvu (27 referatov) in etnomuzikoloških temah (13 referatov) in samo en prispevek za načrtovano okroglo mizo o obravnavi etnosa in nacije v naših vedah.

Vsebinska zasnova zbornika oziroma razpisane teme (čeprav sprejete z nelahkim soglasjem jugoslovanskih etnoloških in folklorističnih druš-